

Bodó Barna

Választás és váltás

A 2000-es helyhatósági választásokon elért RMDSZ-eredményeket taglaló vitaindítójukban¹ Bakk Miklós és Székely István korrekt helyzetelemzést nyújtanak a voksok és a mandátumok alakulását illetően, jelzik a választási küszöb bevezetésének egyes hatásait, utalnak az önkormányzatiság politikai-hatalmi szerepnövekedésével kapcsolatos jelenségekre, arra viszont már nem vállalkoznak, hogy általános következtetéseket fogalmazzanak meg. Nem vállalkoznak a jelölt/megválasztott tisztségviselőkkel kapcsolatos szociológiai elemzésre sem, pedig úgy tűnik, egyfajta váltás következett be a helyhatósági elit rekrutációs bázisát és gyakorlatát illetően.

Az alábbiakban a helyhatósági küszöb bevezetésével, a helyi (részleges) elítváltással és a területileg árnyalt RMDSZ-jövőképek szükségességével kapcsolatosan fejtem ki véleményemet.

Voksok és mandátumok

Helytálló Bakk Miklós és Székely István megállapítása, mely szerint az RMDSZ, a 2000-ben megszerzett mandátumok számát illetően, ôrzi korábbi hatalmi részesedését. Ugyanakkor hangot adnak azon véleményüknek is, hogy a választási törvény módosítása² az alacsony magyar részarányú települések esetében hátrányos kihatású, miközben a jelentôs magyar részarányú települések esetében kedvezô a hatás. Magyarul ezt azt jelenti: ahol erôs a magyar közösség, tehát vannak intézmények, szervezetek, ott a helyhatóságokban is erôsödik a jelenlét; ahol nincs helyi magyar intézmény, illetve ahová a lelkipásztor is beszolgál, ott a helyhatóságból is kiszorul a magyarok képviselôje.

Ez a térvészítés klasszikus képlete, de nem szabad feledni, hogy a jelenlegi szórvány felszámolódása, leépülése nem a szórvány megszûntét fogja hozni, hanem áthelyezôdését, újabb közösségeket tesz ki a szórványosodás hatásainak. Ezért érdemes külön megvizsgálni a szórványmegyék³ helyhatósági választási eredményeit.⁴

1. táblázat. Szórványmegyék helyhatósági eredményei

Megyék	Megyei képviselôk		Polgármesterek		Alpolgármesterek ⁵			Helyi képviselôk	
	1996	2000	1996	2000	1996	2000	1996	2000	
Arad	4	4	3	4	5	7	70	66	
Beszterce-Naszód	2	2	1	-	2	4	29	34	
Brassó	4	4	2	2	6	6	66	62	

Fehér	2	2	1	1	3	3	45	44
Hunyad	2	2	-	-	-	-	14	11
Krassó- Szörény	-	-	-	-	-	-	1	-
Máramaros	3	4	2	1	3	5	43	44
Szeben	1	-	-	-	-	-	8	11
Temes	2	3	1	3	2	4	41	41
Összesen	20	21	10	11	21	29	317	313

Ránézésre is nyilvánvaló, hogy az összesítés semmiféle lényegi visszaesést nem mutat: a megyei tanácsosok és polgármesterek viszonylatában a helyzet hajszálnyt javult, a helyi tanácsosok vonatkozásában elenyésző a visszaesés (mindössze 1%), az alpolgármestereket illetően pedig kimondottan javuló tendencia mutatkozik.

Nézzük meg, milyen tendenciát jelez az elért választási eredmény a romániai magyar közösség vonatkozásában: a tömb, a viszonylagos etnikai egyensúly, a kisebbségi etnikai jelenlét,⁶ illetve a szórvány esetében.

2. táblázat. Az RMDSZ választási eredményei területi bontásban⁷

Év	Összeredmény		Tömbvidék		Egyensúly		Kisebbség		Szórvány	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
1996	2717	100	1097	40,4	666	24,5	631	23,2	323	11,9
2000	2734	100	1049	38,4	707	25,8	628	23,0	350	12,8

Az RMDSZ összeredményén belüli súlyozás nem a szórványmegyék várt, illetve feltételezett visszaesését mutatja ki, hanem csekély súlynövekedés észlelhető éppenséggel a tömbmegyék hátrányára. A tömbmagyar megyékben az RMDSZ választási eredményeinek csökkenése minden bizonnyal azzal magyarázható, hogy az RMDSZ mellett, illetve ellenében más magyar választási szövetségek, függetlenek és román párt színeiben fellépő magyar csoportosulás jutottak mandátumokhoz.

A küszöb bevezetésének az RMDSZ-re (a magyarság képviseleti esélyeire) gyakorolt hatását máshol kell keresni: a

2000-es helyhatósági választások nyomán igen sok település magyar lakossága maradt önkormányzati képviselet nélkül. Ebben a vonatkozásban kimutatható a küszöb létének negatív hatása. Vizsgáljuk meg az eredményeket a fenti négyes bontásban. A két tömbmagyar megyében nincs olyan helyhatóság, amely a 2000-es választások nyomán elveszítette volna korábbi magyar képviselőjét. Az összes többi megye, illetve kategória esetében visszaszorulás tapasztalható. Az idézett tézis szerint arra számítanánk, hogy minél szórványosabb a magyarság, annál nagyobb az önkormányzati térvesztés, viszont a helyzet némileg más, miként azt az alábbi táblázat is mutatja.

3. táblázat. **RMDSZ-képviselet helyhatóságokban**

Képviselet / év	Egyensúly		Kisebbség		Szórvány				Összesen	
	N	%	N	%	N	%	N	%		
1996		117	30,55	121	31,6	145	37,85	383	100	
2000		108	32,7	114	34,6	108	32,7	330	100	
Képviseletvesztés ⁸		9	17,0	7	13,2	37	69,8	53	100	

A képviselet nélkül maradt települések 70%-a szórványtelepülés. Magyarázatra szorul az egyensúlyi helyzetű megyék magasabb visszaszorulási aránya. Szatmár megyében van egy olyan jelentős román többségű tömb, ahol a magyarság szórványban él. Ami pedig a kiszorulás mértékét illeti, a vizsgált megyék helyhatóságaiban korábban megszerzett képviselet 13,85 százaléka veszett el, elsősorban a küszöb bevezetésének következtében. További figyelmet érdemel, hogy igen sok a város azon települések között, ahonnan helyhatósági szempontból kiszorult a magyarság, melynek okán megfogalmazódik a kérdés: városban vagy kisebb településeken nagyobb a folyamatos térvesztés veszélye?

4. táblázat. **Képviseleti térvesztés a szórvány helyhatóságaiban**

Megye	Magyar lakosság	Megyei arány (%)	Képviselet van	Képviselet-vesztés	Ebből város
Arad	61 000	12,5	16	9	4
Beszterce-Naszód	21 000	6,5	14	2	1
Brassó	63 500	9,8	16	6	3
Fehér	24 700	6,0	15	2	1

Hunyad	33 800	5,7	4	7	6
Krassó-Szörény	7 800	2	-	1	1
Máramaros ⁹	54 900	10,2	15	5	2
Szeben	19 300	4	7	1	-
Temes	62 800	9	18	6	-
Összesen	348 800	7,77	105	39	18

Nehéz egyértelmű trendet megjelölni a táblázat adatai alapján. A magyarság részaránya Arad megyében a legnagyobb - számbelileg is nagy -, a térvesztés itt mégis igen jelentős, a Hunyad megyei után a legnagyobb. A legkisebb mérvű pedig Fehér megyében volt, ahol viszonylag kevés magyar él, és a részarány sem jelentős. Hunyad megye külön figyelmet érdemel azért is, mert itt szinte kizárólag városok helyhatóságából szorult ki az RMDSZ. Úgy tűnik, a bányavidék szociális gondjai miatt a kisebbségi közösségépítés és képviselet iránt minimális az igény.

Végezetül nézzük meg, a demográfiai szám adatok szerint hány település esetében jelenti a választási küszöb bevezetése a képviseletvesztés okát, és hány olyan eset van, amikor a matematika szerint a képviseletvesztés indokolatlan.

5. táblázat. Indokolt vagy indokolatlan térvesztés

Megye	Vesztés összesen	Ebből város	Indokolatlan	Indokolatlan város
Arad	9	4	3	2
Beszterce-Naszód	2	1	1	1
Brassó	6	3	3	1
Fehér	2	1	-	-
Hunyad	7	6	4	4

Krassó-Szörény	1	1	-	-
Máramaros	5	2	1	-
Szeben	1	-	1	-
Temes	6	-	3	-
Összesen	39	18	16	8

A táblázat alapján adódó következtetés: a képviselővesztés az esetek 41%-ában demográfiai indokolatlan. Továbbá: a városok esetében magasabb az indokolatlan tervesztés aránya, ami a városi közösségépítés jellegével és nehézségeivel hozható összefüggésbe.

Végezetül fontos volna tudni, hogy a képviselő nélkül maradt településeken a magyar szempontból létfontosságú intézmények - iskola, egyház - milyen helyzetben vannak. Ezt külön kérdőíves vizsgálattal kellene felmérni,¹⁰ ugyanis a létező összesítő kiadványok semmiféle adatot nem tartalmaznak erre vonatkozóan. A Temes megyei helyzet alapján, ennek ismeretében az a következtetés körvonalazódik, hogy a falvak esetében a tervesztés nem annyira a demográfiai arányoktól, hanem a jelzett intézmények lététől, illetve nemlététől függ.¹¹

Elitváltás - elitrekrutáció

Bakk Miklós és Székely István idézett tanulmányukban azt a véleményt fogalmazzák meg, miszerint "lezárulni látszik az átmenet azon korszaka, amelyben a politikai élet kitüntetett mobilitási csatornaként működik", továbbá azt, hogy "az RMDSZ-elit zárja sorait", és ez a jelenség az önkormányzati választások esetében a kudarc lehetőségeit is magában hordozza.

A kérdés politikai és szociológiai szempontból egyaránt érdekes. Az országos politikai színteret illetően a megállapítás egyértelműen igaz, és e tendencia már az 1996-os parlamenti választások előtt megmutatkozott. A helyi politizálás vonatkozásában azért nehéz egyértelműen állást foglalni ebben a kérdésben, mert nem támaszkodhatunk semmilyen felmérés adataira, és a helyi politikai elit rekrutációja legjobb esetben szegumentumokban, egy-két megye vonatkozásában lehet ismert egy-egy elemző számára. Ugyanis az a tény, hogy egy polgármester vagy helyi-megyei önkormányzati képviselő újonnan van megválasztva, nem jelenti kötelező módon azt, hogy kívülről jött, új a helyi RMDSZ politikai csapatában. Tudni kellene, hogy a helycserek milyen mértékben jelentenek elitcserét, és mennyiben szerepcserét.¹² Ettől függetlenül nem érdektelen megnézni, milyen mérvű a megújulás a polgármesterek vonatkozásában.

6. táblázat. Régi és új RMDSZ-polgármesterek

Polgármesterek	Tömb	Egyensúly	Kisebbség	Szórvány	Összesen
Régi	32	20	18	4	74

Új	29	20	18	7	74
----	----	----	----	---	----

Területi bontásban olyan minimálisak a különbségek, hogy abból lehetetlen érvényes következtetéseket levonni,¹³ de az a tény, hogy a polgármesterek fele új, jelzi, hogy jelentős mozgások játszódtak le helyi szinten, és a politikai szerep felértékelődött a helyi elit számára. A továbbiakban nézzük meg, milyennek mutatkozik a megújulási trend a szörvány megyék helyi képviselőinek vonatkozásában. Mivel a helyi képviselő nem főállásban vállalja és végzi megbízatását, továbbá nem kell közigazgatási értelemben szakosodni, könnyebb a váltás.

7. táblázat. Régi és új helyhatósági képviselők szörványban¹⁴

Megye	Régi képviselő	Új képviselő	Összesen
Arad	35	35	70
Beszterce-Naszód	8	28	36
Brassó	24	42	66
Fehér	19	27	46
Hunyad	3	10	13
Máramaros	21	27	48
Szeben	2	9	11
Temes	18	26	44
Összesen	130	204	334

A helyhatósági képviselők megújulási aránya (61%) a szörvány megyékben azt jelzi, hogy a polgármesterek vonatkozásában aligha véletlen az átlagost meghaladó személycseré (57%). Amennyiben megvizsgáljuk, hogy melyik megyékben történt előre-, illetve visszalépés 2000-ben,¹⁵ akkor Máramaros, Szeben és Temes megyék jobb teljesítménye arra enged következtetni, hogy a személycserék hatása inkább pozitív volt.

Érdekes volna a választási eredmények vizsgálata aszerint, hogy milyen módszerrel történt a jelöltek kiválasztása.¹⁶ A megyei képviselők esetében legtöbb helyen az ismert – ki tudja mennyire bevált – elektoros módszert alkalmazták, de komoly eltérések mutatkoznak az elektorok kijelölését illetően: egyes helyeken egy elektor kijelölését bizonyos számú

szavazathoz kötötték,¹⁷ máshol a reprezentativitás kérdése másodlagos volt. A választási eredmény megmutatta, hol sikerült az előzetes megmérettetés során valóban megmozgatni a helyi közösséget.

Hadd térjek ki a zombolyai helyzetre, ahol a magyarság átütő sikert ért el, jellegében olyat, amilyenek Klaus Johannis Német Demokrata Fórumos jelölt nagyszabeni polgármesterré választása számít. 1996-2000. között a zombolyai magyarságnak egyetlen képviselője volt a városi testületben, bár a demográfiai számok 3 képviselőt tettek volna lehetővé. A városban valamikor magyar líceumi osztály is működött, jelentős a helyi magyar értelmiség. Ennek ellenére nincs élénk művelődési élet, az iskola (immár csak általános, a líceumi osztályok felszámolódtak) körül is gyarapodnak a gondok. 1999 elején egy vállalkozók által vezetett csoport veszi kezébe az RMDSZ irányítását. A jelöltállítás megelőzően jegyzéket készítenek minden zombolyai magyarról, mindenkit megkeresnek, és kérdőív segítségével a közügyekkel kapcsolatosan lekérdezik. Ezzel a módszerrel alakítják ki a jelöltek rangsorát is. A város magyarságának jelentős része azt vallja, hogy saját polgármesterjelöltet kell indítani. Az általuk jelölt személy vállalja, és komolyan veszi a jelölést. Csoportjával kidolgozza és végrehajtja azt a tervet, amelynek eredményeként Kaba Gábor mérnök-vállalkozó első helyről indul a második forduló megmérettetésre a helyi kórház román igazgatójával szemben a 16,5%-os magyar részarányú bánsági kisvárosban. Olyan kampányt folytat, hogy kétharmados többséggel nyeri meg a választást ott, ahol korábban senki komolyan még latolgatni sem kezdte volna az esélyeit. A folyamat természetesen kihat a képviselőtestület megválasztására is: nem 3, hanem 5 képviselőt juttatnak be a városi testületbe, és így módon az RMDSZ-é lett a legerősebb frakció. Ha a siker magyarázatát keressük, a jelölt személyén túl mindenképpen a módszerre irányul a figyelem: a teljes körű, a minden magyar családot¹⁸ érintő építkezésre, kapcsolatteremtésre, odafigyelésre.

Nem csupán Temes megyében, bárhol indokolt a kérdés: beszélhetünk-e elitcseréről a helyhatósági választások nyomán, s ha igen, vannak-e domináns jegyei? 1990-ben, de még 1992-ben is, amikor az első helyhatósági választásokat megrendezték, természetes volt a közösség által inkább ismert humán értelmiségiek csoportjának - orvos, tanár, pap - előtérbe kerülése. A tanár és a pap szakmai alapon hajlamos a beszéd-politizálásra, elmondja a véleményét, de a jelzésnél többet ritkán tesz. A vállalkozó, a gazdaember tudván-tudja, hogy a felismerés és a jelzés olykor a folyamatok elindításához is kevés. Aligha véletlen, hogy Temes megyében megjelent az új típusú önkormányzati sikerember; a vállalkozó¹⁹ új szemléletet képvisel, gyorsan reagál, határozott, olykor kemény. Ezzel megkezdődhet az átrendeződés a helyi elit szintjén: a gazdasági elit nem csupán keresi a kapcsolatot a politikai elittel, de indul a politikai versenyben, s képes megszerezni a legjelentősebb helyi hatalmi tisztségeket is. Ez az elit a hatalmi harc kezdetén a legkritikább esetben folyamodik támogatásért felsőbb hatalmi szinteknél, saját eszközeit veti latba, és ebben komoly előnyt jelent számára a vállalkozói anyagi háttér. Kérdés, miként tudja kezelni az új elit azt a kulturális elitet, amely ezek után - vele szemben mindenképpen - hátrányos helyzetbe kerül, de a nemzeti identitás megőrzésében olyan feladatot teljesít, amelyet más nem vállalhat át.

Program és jövőkép

A vitaindító tanulmány szerzői szerint a választási küszöb bevezetése "a számbeli kisebbségben élő közösségek képviseletének visszaszorulása, valamint a Székelyföld súlyának növekedése irányába hat, valószínűleg hatással lesz a szövetség hatalmi viszonyaira, ami előbb-utóbb a programban is hangsúlyeltolódásokat fog eredményezni". Láttuk, hogy a lebontott adatok nem jelzik Székelyföld súlyának a növekedését, legalábbis nem a választási eredmények tekintetében. Meglehet: a növekedés, a hangsúlyeltolódás az RMDSZ felső vezetésének szemléletében következett be, és a korábbinál sokkal nagyobb energiával támogatta székelyföldi jelöltjeit az itteni független, illetve más szerveződések képviseletében jelentkező jelöltekkel szemben.²⁰ Ez természetesen az egység szemlélet újragondolásához vezet: milyen típusú hűség²¹ várható el olyan helyzetben, amikor a kisebbségi együvé tartozásnak nem közvetlen oka és jellemzője a számbeli többségben lévő nemzet dominanciája. Eljutunk a szövetségen belüli politikai alku és egyezés alapkérdéséig, vagyis eljutunk-e addig a dilemmáig, hogy ami a parlamenti választások esetében elfogadható - előválasztásokkal kijelölni azt a képviselőt, akire azután mindenki leadhatja és leadja szavazatát -, megfelel-e a helyhatósági választások esetében is. Ha Székelyföldön tisztán és hitelesen kívánják megszervezni az előválasztásokat, akkor gyakorlatilag a helyhatósági választások feltételeit kell(ene) biztosítani. Ez pedig aligha fog sikerülni, mert a polgár nem érti, miért kell ugyanolyan feltételek között kétszer szavaznia a helyi előljárókra - főleg ha a hatóságok az elsőt, az előválasztásokat nem fogadják el, és gyanakvással kezelik. Véleményem szerint a választási küszöb bevezetése Székelyföldön legalább annyi kérdés megfogalmazását jelenti, mint a szórvány vonatkozásában.

Miért fogadta el az RMDSZ parlamenti képviselője a küszöb bevezetését, amikor ismert volt, hogy ezzel a végeken a magyarság helyzete nehezebbé válik? Ellensúlyozza-e valami ezt a negatívumot? Egy feltételezést meg lehet fogalmazni: a küszöb bevezetésével független jelöltek számára szinte lehetetlen a képviselői mandátumszerzés. Vagyis éppen tömbben, ahol korábban szép számmal jutottak képviselői mandátumhoz független jelöltek, ma ez annyira valószínűtlen, hogy nem is vállalják. Inkább csoportosan jelentkeznek egy román párt listájára,²² illetve választási céllal civil szerveződést hoznak létre. Az RMDSZ számára az egység dilemmája átfogalmazódott - és megmaradt.

A szórvány vonatkozásában, amennyiben marad a jelenlegi helyhatósági választási törvény, valóban új stratégiát kell kidolgozni. Elsősorban azt kell megvizsgálni, hogy a helyi hatalom (potenciális) gyakorlóival milyen viszonyra kell törekedni. Ahol demográfiaiul nincs esély képviséletszerzésre, ott valóban megfontolandó olyan helyi szövetségek módszeres kiépítése, melyek révén magyar képviselő jut szerephez, aki mögött ott állhat az RMDSZ. Ahol viszont megvan a matematikai esély a képvisélet megszerzésére, de ez nem sikerül(t),²³ oda anyagi eszközöket, külön támogatást kell irányítani. A vitaindító szerzői helyi programok létét-szükségességét hangoztatják, illetve ezek integrálását az RMDSZ általános programjába. A magam részéről támogatásról szólnék. Olyan központi szándékról, amely gerjeszteni kívánja a helyi folyamatokat. Bár a szórványok közösségépítésének a nehézségei ismertek, ez idáig nem létezett külön alap a támogatásukra. Ismert tétel, de ide tartozik: olyan településeken, ahol a helyi magyarság jelenléte 10% alatti-körűli, a legkritikább esetben léteznek olyan helyi anyagi-személyi feltételek, amelyek a szervezeti keretek kialakítását lehetővé teszik. Elvárható-e az, hogy a bánási falvak maroknyi magyarja éppen olyan kezdeményező készségről és forrás-szerző képességről tegyen tanúbizonyságot, mint Székelyföld erős magyar közösségei? A kérdés akkor volna költői, ha ebben a vonatkozásban konkrét lépés történt volna. De nem történt. Ezt a folyamatot olyanképpen kell segíteni, ahogyan a mindenkori magyar kormány támogatja a határon túli magyarságot. Ilyen jellegű támogatásra az RMDSZ nem hozott létre külön alapot. A külön alap létrehozásának kérdése nem csupán politikai, morális is.

Jegyzetek

¹ Bakk Miklós-Székely István: Az RMDSZ és az önkormányzati választások. In *Magyar Kisebbség* 2000. 3. sz. 110-117.

² A bejutási küszöböt a politikai paletta túlságos felaprózottsága ellen vezették be, és az érvényes szavazatok egy mandátumra eső hányadában, illetve 5 %-ban állapították meg.

³ Szórványmegyéknek tekintjük azokat, ahol a magyarság részaránya nem éri el a 20 %-ot, ezek Erdélyben és Bánáságban: Arad (61 ezer - 12,5 %), Beszterce-Naszód (21 ezer - 6,5 %), Brassó (63,5 ezer - 9,8 %), Fehér (25 ezer - 6 %), Hunyad (34 ezer - 5,7 %), Krassó-Szörény (7,8 ezer - 2 %), Máramaros (55 ezer - 10,2 %), Szeben (19,3 ezer - 4 %) és Temes (62 ezer - 9 %).

⁴ Forrás: *Az RMDSZ az önkormányzatokban, 1997* és *Az RMDSZ az önkormányzatokban, 2000* név- és címtárak.

⁵ Az alpolgármestert a helyi tanács választja meg, ebben csak áttételesen mutatkozik meg a helyi magyarság választói potenciálja, emellett fontos a megválasztottak érdekérvényesítő és tárgyalókészsége is.

⁶ Akkor beszélünk tömbről, ha a nemzeti kisebbség az illető területen 70 %-nál nagyobb részarányt képvisel (Hargita, Kovászna), 60-40 % között etnikai egyensúlyról (Maros, Szatmár), 40-20 % között pedig kisebbségi (Bihar, Szilágy, Kolozs) helyzetről beszélünk, a többi szórvány.

⁷ A helyi önkormányzati képviselők összesített adatai eltérnek a különböző RMDSZ-kiadványokban. A már idézett 2000-es önkormányzati név- és címtár adatai némileg eltérnek a *Helyhatósági választások 2000* kampánystáb jelentés adataitól, és egyik sem adja ki az országos eredményként ismert 2451-es végszámot. Ezért a közölt összesített adatot tekintve helyesnek a többi adaton arányosan igazítottam.

⁸ Máramaros és Szeben megye egy-egy olyan településen is képviséletet szerzett, ahol 1996-ban ez nem sikerült.

⁹ Lásd az előbbi lábjegyzetet.

¹⁰ Egy ilyen felmérést az RMDSZ Önkormányzati Tanácsának kellene elvégeztetnie.

¹¹ Azon települések közül, ahol demográfiaiilag nem volt esély mandátumot szerezni, volt olyan, ahol ez kevésen múltott (Törökszákos, illetve a hozzá tartozó Ötvös esete, ahol működik magyar elemi iskola), miközben Nagykövéresen (Temesfalva) és Dentán (Nagyomor) a demográfiai arányok szerint meg kellett volna szerezni a mandátumot, de a községközpontokhoz tartozó jelentősebb magyar lakosságú falvakban nincs sem magyar iskola, sem helyben lakó magyar pap.

¹² Ezt is az RMDSZ Önkormányzati Tanácsa vizsgálathatná meg egy felmérés során.

¹³ A változásra való hajlandóság mintha szórványban lenne nagyobb, de az is lehet, tömbmagyar megyékben helyi szinten többet jelent a polgármesteri minőség.

¹⁴ Helyi és megyei képviselők együtt.

¹⁵ Három tényezőt vettem figyelembe: a megyei és a helyi képviselők, illetve a polgármesterek száma.

¹⁶ Az SZKT határozata kötelezővé tette az előválasztásokat ott, ahol a magyarság meghaladja a helyi lakosság felét. Szórványban is vannak ilyen települések, viszont előválasztásról nincs a szerzőnek tudomása.

¹⁷ Temes megyében az elektorok kijelölését kemény feltételekhez kötötték: minden vidéki elektor akkor volt kijelölhető - nyilván szavazással -, ha húsz helyi lakos nyilvánított véleményt. Ahonnan öt elektor juthatott el a megyei jelölőgyűlésre, ott százan kellett részt venniük a jelölőgyűlésen.

¹⁸ Ilyen esetben jelenthetnek térnyerési lehetőséget a vegyes házasságok: ha élô a magyar közösség, meggyôzôek a vezetôk, a román családtag és szûkebb rokonsága is átszavaz. A zombolyai szavazattöbbség egy része bizonyosan innen származik.

¹⁹ Az *RMDSZ az önkormányzatokban, 2000* név- és címlista tartalmazza a megválasztottak foglalkozását, de sokan nem a jelenlegi foglalkozásukat, hanem az alapképzettségüket adták meg - a példánkban szereplô Kaba Gábor is -, ezért ebből nem lehet felmérni, mekkora a vállalkozók-gazdálkodók jelenléte az önkormányzati tisztségviselők között.

²⁰ A támogatottság mértékét egyértelmûen mutatja az egyes szervezeteknek juttatott kampánytámogatás, s bár az errôl való tájékoztatást az SZKT-én elhangzott interpellációban igényelték, mindmáig nem ismeretes pontosan, hogy az egyes szervezeteket mekkora anyagi támogatásban részesítették a központi alapból. Sajtóvélemény szerint az udvarhelyi RMDSZ-polgármesterjelölt támogatására - a független magyar ellenjelölttel szemben - nagyságrendileg költöttek többet, mint amennyit általában egy megye kapott.

²¹ A kifejezést Markó Béla használta az SZKT 2000. júliusi, az önkormányzati eredményeket elemzô tanácskozásán.

²² A helyhatósági választásokon magyar jelölteknek a román pártok listáján való szereplése általános jelenség. De lényeges különbség van a bánási, illetve a gyergyói magyar román pártlistára kerülése között. Bánásban családi-társadalmi-anyagi szálak és érdekek irányítják román pártok felé a szerepvállalót, Székelyföldön az RMDSZ helyi elitjével szembeni elégedetlenség, a helyi politikai alku és egyezség hiánya késztet egyeseket ugyanerre a lépésre.

²³ Erre vonatkozóan sem ismerek egész Erdélyt átfogó elemzést. Temes megyére elvégeztem a számításokat, és 17 olyan települést azonosítottam, ahol külsô segítséggel elérhetô volna a helyi képviselet. Ezek közül 6 helységben az 1996-os, további kettôben az 1992-es választások eredményeként volt RMDSZ-képviselô. A trend egyértelmû.

- [Bodó Barna: Választás és váltás](#)
- [Jakabffy László: Egy vélemény Biharból](#)

- Ráduly Róbert: Szövetség az önkormányzatokban
- Szász Jenő: RMDSZ és médiadiktatúra
- Bárdi Nándor: Választások a két világháború közti romániai magyar kisebbségpolitikában
- A romániai magyar és német népkisebbség parlamenti képviselőinek számadatai kilenc választásról
- Dr. Fritz László: A közigazgatási választások eredményei
- Dr. Fritz László: A Iorga-kormány "interimár-bizottságai" és a magyar nemzetkisebbség
- A Magyar Párt paktumtárgyalása
- [Ugron Istvánnak, az OMP elnökének lemondása]
- Önkormányzati választások 1996-2000. A megyei tanács megválasztása
- A megyei tanács megválasztása
- Önkormányzati választások 1996-2000
- A helyi tanács megválasztása
- Önkormányzati választások 1996-2000
- Polgármesterek megválasztása
- Székely István: Cselekvési alternatívák 2001 tavaszán
- Jürgen Habermas: Az európai nemzetállam és a globalizáció hatásai
- Romániai magyar választók 2000 szeptemberében
- Demeter M. Attila: Negatív és pozitív szabadság, liberalizmus és kommunitarizmus
- Győri Szabó Róbert: A parlamenti pártok és az alapszerződések (1994-1997)
- Horváth Krisztina: A Hasan és Chaush c. Bulgária ügy és a kisebbségi jogok védelme, avagy a muftik törik át a hallgatás falát?
- Varga Attila: Állam és egyház viszonyrendszerének elemzése
- Boga Emese: Az ígéret mint árucikk
- Fákó Péter: A gazdasági növekedés alakulása Romániában (1991-1997)
- A nemzetiségi irodalom válogatott bibliográfiája
- Bognár Zsolt: Róluk, de nélkülük...

(c) Jakabffy Elemér Alapítvány, Media Index Egyesület 1999-2004
Impresszum | Médiaajánlat | Adatvédelmi záradék